

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА
ЗАВОД ЗА ВРЕДНОВАЊЕ КВАЛИТЕТА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

ТЕСТ

СРПСКИ ЈЕЗИК

школска 2013/2014. година

УПУТСТВО ЗА РАД НА ТЕСТУ

- Тест садржи 20 задатака које треба решити за 120 минута.
- Сваки задатак пажљиво прочитај, размисли о томе шта се у задатку тражи и о начину на који треба да га решиш (заокруживање, повезивање, подвлачење, дописивање и друго).
- Пиши читко, ћириличким словима, водећи рачуна да твоји одговори буду разумљиви, али и граматички и правописно исправни.
- Приликом решавања задатака у којима се од тебе очекује да нешто допишеш, увек користи пуне називе; скраћенице нису дозвољене (нпр. треба написати именица, а не им. или локатив, а не лок. и слично).
- Попуни тест хемијском оловком (током рада можеш да користиш графитну оловку и гумицу).
- Одговори написани хемијском оловком не смеју се прецртавати нити исправљати.
- У квадрат који се налази са десне стране задатка немој ништа уписивати. То је простор у који ће прегледачи уписати број бодова. На овој и последњој страни такође немој ништа уписивати.
- Ако завршиш раније, предај тест и тихо изађи да се не би ометао рад других.

Желимо ти много успеха на тесту!

1. Прочитај текст Војислава Ђурића о сличностима и разликама између хајдука и ускока.

У храбрости ускоци нису заостајали за хајдуцима. Они су и сами били – како је у једној прилици речено – „хајдуци нарочите врсте”. Од правих хајдука разликовали су се поглавито¹ по томе што нису живели у шуми или код јатака, него код својих кућа, у кругу својих породица (у Сењу, Задру и другде), одакле су предузимали даље или ближе походе на Турке. Сем тога, њихови одреди су најчешће били бројнији него хајдучки и чешће него ови борили су се на коњима и ван бусије² – као права војска. А као и хајдуци, много су пазили на рухо и на оружје.

¹ поглавито – у првом реду, пре свега

² бусија – скровито место, погодно за изненадни напад, заседа, заклон

Заокружи **слова** испред тачних исказа.

- а) Хајдуци су били храбрији од ускока.
- б) Хајдуци су живели код својих кућа са породицама.
- в) Хајдуци су се борили у мањим четама него ускоци.
- г) Хајдуци су се понекад борили на коњима.

2. Пажљиво прочитај текст о митолошким паркама, а затим одломак из *Аутобиографије* Бранислава Нушића. Протумачи зашто је Нушић своје тетке доживео као парке.

1.

Три суђаје или парке (делитељке) у неким предањима су кћерке Зевса и Темиде, а у другима Зевса и Никите. За Хомера, парке су представљале појединачну судбину од које нема бекства и која прати свако биће. Звале су се Атропа (она која пресеца), Клота (ткаља) и Хезис (она која додељује). Клота је ткала нит живота, Хезис ју је распредала и мерила, а Атропа је секла. Ниједно друго божанство није имало толику моћ као парке, будући да су оне у истоветној мери владале судбином и смртника и богова. Три ноћи после рођења детета парке би одлучивале о његовој судбини.

2.

И пошто су се сви сложили с тим да су данашња деца „напредна и бистра”, отпочело је решавање о томе шта би најпробитачније било да будем. Седници је председавао сам прота, а у крају једном седеле су три тетке, као три митолошке парке које предуд судбину, и мешале су се у свачије мишљење. Клота, она парка која држи повесмо, била је моја најстарија тетка, која је имала нечега митолошкога на себи већ и по томе што је под носем имала бркове као деветнаестогодишњи младић; Хезис, она што испреда конач, необично је одговарала мојој средњој тетци, јер је она и у животу умела не само да испреда него и да мрси конце; а Атропа, она што држи маказе да одсече дужину века, моја најмлађа тетка, била је кадра и иначе скратити човеку век, те су јој маказе биле сасвим излишно оруђе.

Заокружи **слова** испред тачних одговора.

Нушић је своје тетке доживљавао као парке из следећих разлога:

- а) Тетке су Нушићу радо говориле о митолошким паркама.
- б) Било их је три, колико је било и парки.
- в) Тетке су учествовале у одређивању дечакове будућности.
- г) Тетке су на рођењу добиле имена по паркама.
- д) Тетке су се мешале у свачије мишљење.

3. Подвучи у пријави за учешће на шаховском турниру оне **реченице** које припадају **неформалном говору** и не могу се употребити у званичним, формалним ситуацијама.

Молим вас да прихватите моју пријаву за учествовање на шаховском турниру. Ученик сам осмог разреда ОШ „Јован Јовановић Змај”. Са дедом играм шах, па, ко велим – шта ме кошта да пробам да се такмичим. Наставник моје школе који води шаховску секцију препоручио ми је да се пријавим.

Ако ми одобрите да учествујем, молим вас да ме обавестите о термину и контактирате с мојим наставником или секретаром школе. Бројеве телефона достављам у прилогу. Баш би било супер да учествујем!

С поштовањем,
Петар Петровић,
уч. ОШ „Јован Јовановић Змај”

4. Прочитај реченице, па заокружи **слова** испред реченица које су написане према правописним правилима.

- а) Рекла сам свима да неznam шта се нашло предамном.
- б) Непомињући тај догађај, упутили смо се у нову не дођију.
- в) У библиотеци се нећемо задржавати на нејасним текстовима.
- г) Не треба да страхујеш од публике ако говориш недвосмислено.
- д) Немогу у недељу на концерт стобом.

5. Одреди **врсту** подвучених **речи** у реченици.

Некада давно, пре два века, моји преци прешли су преко Дрине и настанили се у Србији.

Подвучене речи су:

- а) прилози; б) везници; в) предлози; г) речце.

6. Напиши одговарајући **облик речи** које се налазе у загради.

Књигу која је већ дуго стајала на _____ преместио сам на _____.
(клуба) (полица)

7. Прецртај у сваком пару реченица ону која је написана **бирокуратским језиком**.

1. Ниво воде код Бездана је у сталном опадању. – Ниво воде код Бездана стално опада.
2. Током дана порастао је водостај. – Током дана дошло је до пораста водостаја.
3. Сутра ће се време пролепшати. – Сутра ће наступити период лепшег времена.

8. Када се речи ЧУПАТИ дода префикс -из, добије се реч ИШЧУПАТИ. Заокружи **слова** испред гласовних промена које се притом јављају.

а) палатализација	б) једначење сугласника по звучности
в) губљење сугласника	г) једначење сугласника по месту творбе

9. У следећој реченици подвуци **праве објекте**.

Занесох се, и више нисам знала ја пут, него је пут знао мене.

10. На основу контекста у коме је употребљена подвучена реч у следећим реченицама одреди **значење те речи**.

- То није био адекватан кључ за ту браву.
- Да би тачно изразио оно што желиш, мораш употребити адекватне речи.

Реч **адекватан** значи:

а) довољно велики;	б) промишљен;	в) прикладан;	г) очекивани.

11. Поред сваког броја напиши **подврсту главних бројева** којој тај број припада.

Број	Врста броја
шест	
шесторо	
шесторица	

12. Напиши назив врсте којој припада подвучена зависна реченица.

1. Ако неће зло од тебе, бежи ти од зла. Врста зависне реченице: _____

2. Добро се не познаје док се не изгуби. Врста зависне реченице: _____

13. Прочитај текст *Феномен Минхаузен* и одреди значење подвученог израза у контексту.

Онога ко много измишља најчешће поредимо с бароном Минхаузенем. Овај Немац био је и веома спретан ловац, а постао је легенда захваљујући веома вешто смишљеним причама из лова и с разних путовања. У овим измишљеним причама које је приповедао сам барон, било је врло тешко скинути му маску. Приче су објављене на немачком језику под насловом *Фантастична путовања на копну и мору: војни подухвати и комичне пустиловине барона Минхаузена*. У прошлом веку ова књига штампана је на 100 различитих језика. Има је и међу дечјим издањима на нашем језику, под насловом *Чудновати доживљаји барона Минхаузена*.

Заокружи слово испред тачног одговора.

Израз **скинути маску** у реченици значи да је барона тешко:

а) препознати; б) разумети; в) разоткрити; г) угледати.

14. На линији испред имена аутора напиши број којим је означено његово дело.
Наслов једног дела је вишак.

1. Хајдуци

2. Аска и вук _____ Јован Стерија Поповић

3. Покондирена тиква _____ Љубомир Ненадовић

4. Орлови рано лете _____ Иво Андрић

5. Писма из Италије _____ Бранислав Нушић

15. Прочитај две строфе из песме *На шеснаести рођендан* Десанке Максимовић и одреди која се стилска фигура јавља у подвученим речима.

Од радости звала бих ласте
у недрима да ми гнездо граде,
легла на земљу и гледала
како расту стабљике младе.

Пустила бих да ми набујали поток
у наручја скочи,
цветним прахом бих посула
груди и очи.

Заокружи слово испред тачног одговора.

а) поређење б) оноματοпеја в) епитет

16. Прочитај басну **Пас и његова сенка** Доситеја Обрадовића. Док читаш, размишљај о **поруци** басне.

Носио пас парче мяса. Пролазећи поред реке, спазио је у води своју сенку. Помислио је да је у води други пас. Учини му се да је у устима оног другог пса веће парче мяса, па скочи да му га отме. При томе испусти свој комад, те му га вода однесе. После тога пас се чуддио како у исти мах несташе оба комада мяса.

Заокружи слово испред народне пословице која одговара поруци дела.

- а) Пас лаје, ветар носи. б) Ко тражи веће, изгуби из вреће.
в) На псу рана, на псу и зарасла. г) Хитар одвише срећу прескаче.

17. Одреди ком књижевном **роду** и којој књижевној **врсти** припада одломак из текста Проте Матеје Ненадовића.

Чујемо ми у Бранковини тај несрећни глас. Одма мој стриц Јаков, зет Живко Дабић и ближњих неколико кметова отрче у Ваљево, и заједно са старим Турцима Ваљевцима – јербо су сви ваљевски Турци мога оца и Бирчанина уважавали и пазили – дођу Фочића молити да пусти кнезове. Фочић каже: „Нису ме лепо дочекали и конаке спремили, но најпосле донесите сто кеса глобе па да их пустим.” Мој стриц, како то чује од Фочића, које од трговаца Срба, које и ваљевски Турци даду у помоћ, са својим што смо имали накупи и састави 19 500 гроша.

Заокружи слово испред тачног одговора.

- а) лирски род – приповетка б) драмски род – трагедија в) епски род – мемоари

18. У наведеном одломку из приповетке **Аска и вук** Иве Андрића подвуци **унутрашњи монолог**.

Лукави, хладни и пословично опрезни вук, коме ни људи ни животиње нису могли ништа, био је најпре изненађен. То изненађење претварало се све више у чуђење и чудну, неодољиву радозналост. Испрва се присећао ко је и шта је, где се налази и шта треба да ради, и само је говорио у себи: „Да се само нагледам овог чуда невиђеног. Тако ћу од овог чудног шиљежета имати не само месо него и његову необичну, смешну, луду и лудо забавну игру, какву курјачке очи још нису виделе.” Мислећи то, вук је ишао за овчицом, застајкујући кад она застане и опружајући корак кад она убрза ритам игре.

19. Прочитај стихове из дела Александра Пушкина и одреди ко је **јунак који казује стихове**.

Знам, разјашњење тужне тајне
Дубоко ће вас увредити.
Какав ће презир племенити
Изрећи ваше очи сјајне!
Шта хоћу? С каквом жељом кобном
Отворићу вам срце своје?
Каквом ће сад весељу злобном
Повода дати писмо моје.

Још једно нас је раставило...
Несрећни Ленски тад је пао...
Од свега што је срцу мило
Срце сам тада отргао.

Заокружи слово испред тачног одговора.

Јунак који казује ове стихове је:

- а) Татјана; б) Пушкин; в) Оњегин; г) Ленски; д) неименовани лик.

- 20.** Прочитај песму **Вече, снег** Ивана В. Лалића. Протумачи расположења лирског субјекта која су у основи песничких слика.

Мислиш ли збиља: у снегу има тиха музика,
Ко у лелујању пламена свеће иза стакла.
Чини ми се да гране постају тако добре
У својој тврдој црнини, под ситним пахуљама.

Најнежније од свега, то је додир пахуља
С предметима. Ко да усном дираш маљице брескве
Сада са пахуљама пуне гранчице борова.
Биће ко мачје шапе с увученим ноктима.

Све ће мачке ноћас имати мале трагове
На мокрој вуненој тишини ноћних кровова.
Мислиш ли збиља: у снегу има тиха музика,
Ко у лелујању пламена свеће иза стакла.

Које је расположење лирског субјекта у основи песничких слика.

- а) Лирски субјект је опчињен лепотом снега и изгледом природе. То се види већ у прва два стиха, где се описује нежност коју лирски субјект осећа у том тренутку. Песничке слике су богате епитетима преко којих и ми можемо да осетимо исто што и лирски субјект.
- б) Песник се осећа добро, срећно, јер се све време присећа свог детињства – како се играо у снегу, а свако воли први снег. Песник овом песмом објашњава како то изгледа кад падне први снег, како на људе утиче додир са снегом.
- в) Вероватно је лирски субјект седео поред прозора док је ово писао. Кроз оквире прозора појављује се суви снег уз јутарње сунце. Видео је тренутак када снег почиње да прекрива природу, то изазива у њему тугу јер долази зима.
- г) Снежна ноћ је у песнику изазвала посебно расположење. Он то расположење жели да подели са читаоцем. Осећа велики страх и непријатност јер је сам и није му свеједно.
- д) Песма одише утисцима смирености, нежности, спокоја. Тиха зимска атмосфера додатно појачава наведене утиске. Лирски субјект кроз сликовите описе изражава задовољство.